

The illustration depicts two young girls in a lush garden at night. The girl on the left stands, wearing a red dress with a gold patterned sash and a yellow flower in her hair, pointing towards the sky. The girl on the right sits on the grass, wearing a red dress and braids, holding the hand of the standing girl. The background is a dark blue night sky with stars and a large tree with pink flowers. The overall mood is magical and serene.

PÄIVI ALASALMI

Kuvittanut

LAURA HAAPAMÄKI

◆ UNTEN ◆
◆ PUUTARHA ◆

ja murta satuja

TAMMI

PÄIVI ALASALMI
KUVITTANUT LAURA HAAPAMÄKI

◆ UNTEN ◆
◆ PUUTARHA ◆

ja murta satuja

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI • HELSINKI

Kannen kuvat: Laura Haapamäki
Ulkoasun suunnittelu: Laura Lyytinen
Teksti © Päivi Alasalmi, 2018
Kuvat © Laura Haapamäki, 2018
Teoskokonaisuus © Tekijät ja Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2018
Painettu EU:ssa
ISBN 978-951-31-9520-5

Sisäily

Kadonneen sandaalin kohtalo 9

Jeti 25

Äkäisen sammakon kirous 39

Unten puutarha 53

Leivontapäivä 179

Vapauden kaipuu 195

Lumottu laiva 213

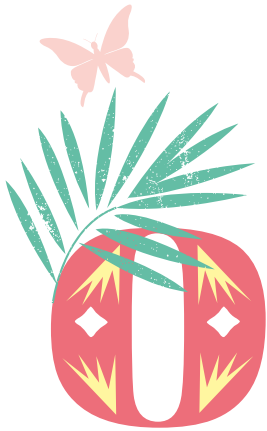
Lentokoulun innokkain oppilas 231

KADONNEEN
◆ SANDAALIN ◆
KOHTALO

lipa kerran kaksi tyttölasta, jotka olivat kaksosia ja niin toistensa näköisiä, että isän ja äidin oli vaikeaa erottaa tyttöjä toisistaan. Monet luulivat, että kaksoset olivat nimeltään Nunamena ja Menanuna, sillä niin heitä kutsuttiin ja kylällä huudettiin, koska he olivat melkein aina yhdessä ja toisistaan erottamattomia. Oikeasti toinen tyttö oli nimeltään Mena ja toinen Nuna, ja he olivat kolmentoista vuoden ikäisiä.

Rohana-äiti palmikoi aamuisin sinnikkäästi heidän tummanruskeat hiuksensa kahdelle tiukalle letille, vaikka joka päivä tyttöjen raisuissa leikeissä pompulat putosivat ja letit avautuivat. Iltapalalle Mena ja Nuna saapuivat hiukset pörröisinä ja sotkuisina, hiussuortuvat täynnä heinänkorsia ja keltaisia kukkasia. Tytöt olivat norjia ja hoikkia kuin pajunvitsat, sillä heidän päivänsä kuuluivat

kallioilla kiipeillessä ja metsässä leikkiessä. Iltaisin Mena ja Nuna kertoivat silmät tuikkien seikkailuistaan, eivätkä äiti ja isä aina tienneet, olivatko tyttöjen kokemat komellukset oikeita vai keksittyjä. He luottivat toisiinsa kuin vuoreen, eikä heillä ollut koskaan riitoja, joita ei sovittu ennen auringonlaskua.

Menan ja Nunan perhe asui pienessä kylässä suuren, sumuisen vuoren rinteellä, ja siitä kylä oli saanut nimensäkin: Vuorensumu. Kylä oli kuin taiottu vuorten katveeseen ja kuorrutettu sumulla, eikä kulkija löytänyt Vuorensumuun kovin helposti, jos ei varta vasten tiennyt, miten sinne pääsi tai mistä sitä piti etsiä.

Vuorensumun kylässä ei ollut monta taloa, ja kaikki siellä asuvat tunsivat toisensa. Kun kylään kiivettiin alhaalta jokilaaksosta päin, ensimmäiseksi polun oikealla puolella tuli näkyviin haravankorjaajan talo ja vasemmalta puolella linssinviljelijän mökki. Puutarhoissa kasvoi niin tiheässä appelsiinipuita, tammia ja laakeripuita, että pihoilla oli helppo leikkiä piilosta. Seuraavaksi vastaan tuli musikantin huusholli, jonka kaikki tunnistivat siitä, että sieltä kuului yleensä aina iloista huilunluritusta. Joskus harvoin musikantti vaipui surumielisyyteen, mutta silloinkaan huilu ei hiljennyt, vaan soitti haikeaa sävelmää.

Sitten kulkijan piti mennä sepän puhvelin navetan

läpi. Kylään ei päässyt muuten, sillä vuorenrinteessä oli juuri siinä kohdassa kapea paikka puron ja pengerrettyjen peltotilkkujen välissä. Mutta puhveli oli tottunut, eikä se välittänyt vähääkään kulkijoista, jotka puikkelehtivat sen karsinassa. Piti vain muistaa laittaa navetan ovi hakaan, ettei puhveli päässyt karkumatkalle.

Navetan takana oli sepän paja. Ahjon tasainen humina ja pajavasaran kilkutus kertoivat Vuorensumuun tulijoille, että seppä oli työssään ja maailma mallillaan.

Seuraavaksi polku vei vuorilta laskevan puron ylitse. Siihen kohtaan oli jo kauan aikaa sitten rakennettu soma, kivinen kaarisilta. Iso rakennus kylään päin tullessa oli puusepän verstaas. Puuseppä asui perheineen verstaas taakse rakennetussa talossa. He asuivat aika ahtaasti, sillä puusepällä ja hänen vaimollaan oli kaiken kaikkiaan jo yksitoista lasta. Puuseppä rakensi poikiensa kanssa ahkerasti aina uusia huoneita, kun edelliset täyttyivät.

Sitten polku leveni tasaiseksi toriksi ja niin kulkija oli saapunut Vuorensuon kylään. Torin laidalla asuivat melkein kaikki muut kylän asukkaat. Tohtorin asunto ja vastaanotto olivat ihan torin kupeessa, koska hänet piti löytää äkkiä, jos joku sairastui tautiin tai nyrjäytti nilkkansa juostessaan rinnettä alas. Opettaja asui torin eteläisellä laidalla. Hän piti lapsille koulua takapihaltaan ja sateen sattuessa omassa olohuoneessaan. Silloin

hänen olohuoneensa oli aivan täynnä lapsia, varsinkin puusepän lapsia. Hänen omat lapsensa olivat kasvaneet aikuisiksi, joten hänestä oli vain mukavaa, että ympärillä pyöri yhä lapsia.

Torin pohjoisella laidalla asui pormestari, joka oli myös poliisi. Pääasiassa pormestari-poliisi oli pavunviljelijä ja maissinkylväjä, sillä mitäpä töitä heidän rauhallisessa kylässään olisi ollut pormestarille, saati sitten poliisille? Vain kylän perustamisen jokavuotisena juhlapäivänä pormestari puki parhaat vaatteet yllensä ja pujotti pormestarin käädyt kaulaansa, nousi puhujakorokkeelle, joka oli vanha, laho appelsiinilaatikko, ja lausui muutaman sanan kyläläisille, kuten vaikkapa:

– Eläkäämme rauhassa ja olkaamme onnellisia, sillä me asumme maailman parhaimmassa paikassa.

Pormestari saattoi myös kulkea kyläläisten parissa, taputtaa heitä rohkaisevasti hartioille ja lausahtaa:

– Olkaapa tyytyväisiä, kun olette sattuneet syntymään tänne, sillä Vuorensumu on kaunein kylä maan päällä.

Joskus pormestari liikuttui ihan hemeäksi ja silloin hänen suustaan saattoi kuulua tämäntapainen lause:

– Onnemme on oma koti, ja kotimme on Vuorensumu.

Sanoi pormestari niin tai näin, kyläläiset hurrasivat, taputtivat ja nostivat pormestarin ilmaan ja kuljettivat hänet kultatuolissa kunniakierroksen torin ympäri. Vuo-

rensumussa kultatuoli tarkoitti sitä, että yksi vahva mies otti oikealla kädellään kiinni vasemmasta ranteestaan, ja vasemmalla kädellään toista miestä oikeasta ranteesta, ja tämä asetti kätensä samoin ja otti toista miestä kiinni oikeasta ranteesta. Sitten kuka tahansa saattoi istua miesten käsien päälle ja häntä oli helppo kanniskella ees sun taas, vaikka sitten pormestaria.

Eihän nyt Vuorensumussa voinut olla tuolia, joka olisi oikeasta kullasta tehty, sillä heillä hädin tuskin oli edes tuoleja. Yleensä ihmiset istuivat paljaalla maalla tai kivellä, ja niin oli hyvä istua. Harvoin kukaan istuskeli jouten. Aikuiset tekivät ahkerasti töitä ja lapset opiskelivat koulussa. Koulussa lapset istuivat risti-istunnassa maassa, joten tuoleja ei tarvittu sielläkään.

Torin jälkeen, polun vasemmalla puolella kökötti lapsenpäästäjän pikkuruinen mökki, ja vähän ylempänä, myös vasemmalla puolella polkua, sijaitsi matonkutojan talo. Heidän talojensa jälkeen oikealla puolella oli vesiputous ja sen alla pieni lampi. Siellä Vuorensumun lapset kävivät aina kesällä uimassa, kun vuorilta tuleva vesi lämpeni uimakelpoiseksi. Ja siellä, vesiputouksen ja lammen takana, oli Menan ja Nunan koti.

Menan ja Nunan isä Ravi oli suutari ja äiti Rohana ompelija, ja vaikka sanotaankin, ettei suutarin lapsilla ole kenkiä, kyllä tytoilla kengät oli, nimittäin talvisan-

daalit. Kuka nyt kesällä kenkiä kaipasi? Olihan heillä vaatteetkin päällä, värikäs paita ja hienosti kirjottu mekko, vaikka samalla järjenjuoksulla ajateltuna ompelijan lapsilla ei kuuluisi olla vaatteita. Eikä leipurin lapsella olisi leipää, eikä opettajan lapsi osaisi lukea. Se on kyllä ihan hassu sanonta, mutta niin vain sitä hoetaan ympäri maailmaa.

Vuorensumussa oli paljon lapsia, kissoja ja koiria. Siellä oli päkättäviä vuohia ja mäkättäviä lampaita, ja olipa siellä myös muuleja ja vahvoja vesipuhveleita, joi-ta tarvittiin kyntämään vuorenrinteisiin pengerrytyjä peltoja. Hevosella Vuorensumussa ei olisi tehnyt yhtikäs mitään, sillä jyrkillä vuorenrinteillä se olisi vain ennem-min tai myöhemmin kompuroinut. Kun opettaja muutti kylään, hän toi mukanaan hevosen, mutta myi sen pian Luumulaaksoon. Sinne hän jätti myös rattaansa, Luumu-laakson tohtorin käyttöön. Niitä saivat kaikki Vuoren-sumun asukkaat lainata, jos heille tuli asiaa jonnekin Luumulaaksoa kauemmaksi.

Vuorensumun kylää ympäröivien viljapeltojen takaa alkoivat alppiruusumetsät. Talvisin vastasatanut lumi peitti tummanvihreät metsät, mutta keväisin alppiruusu-puut alkoivat kukkia violetteina, vaaleanpunaisina ja valkeina ja muuttivat metsän huumaavan tuoksuiseksi. Niiden takana kohosivat hämyiset, siniset vuoret, jotka

olivat niin jyrkkiä, että jos Mena pudotti vaikka pikku-kiven jyrkän teeltä alas, hän ei edes kuullut, minne se putosi, vai katosiko se vallan kokonaan maailmasta. Vuoripoluilla piti kulkijan olla tarkkana, ja siksi tyttöjen isä oli kieltänyt Mena ja Nuna pysymään kaukana vuorilta.

– Tytöt, te ette ole vuohia ettekä vuorikauriita. Ette ole apinoita ettekä liioin jakkeja, isä aina sanoi. – Siispä pysykää poissa vaarallisilta rinteiltä.

Niin isä sanoi, mutta paljonkos tytöt olisivat häntä kuunnelleet?

– Me olemmekin lumileopardeja, Mena kuiskasi Nunalle niin, ettei isä kuullut. Nuna pisti kätensä suunsa eteen ja nauroi ääneti.

Vuorensuomun koulussa oli hieno ja sivistynyt opettaja. Hän opetti lapset lukemaan ja laskemaan, unohtamatta kädentaitoja. Hän opetti jopa sellaisia maailman ihmeitä kuin japanilaisia tankarunoja. Hän kertoi, että tavujen piti mennä sillä tavalla yksin, että jokaisella runon rivillä oli niitä tietty määrä. Sitten hän lausui runon, jonka maan ja taivaan rajalla siintävä vuorimaisema oli innoittanut hänet sinä aamuna kirjoittamaan:

– Siniset vuoret
päällä pään kohoavat.
Kova ja kirkas
on pinta jäisen vuoren;
heikko kajastus siitä.

Se oli ensimmäinen tankaruno, ja ensimmäinen runo ylipäätään, jonka Mena oli elämässään kuullut. Mena oli syvästi vaikuttunut siitä, kuinka hienosti opettaja osasi pukea sanoiksi sen, miltä heidän kylässään sinä aamuna näytti.

– Eikö se runo ollutkin mahtava, hän toisteli välitunnilla koulun muille tytöille.

Tytöt olivat samaa mieltä, mutta sitten heitä alkoivat kiinnostaa jo muut asiat, kuten koulun pihalla lentelevä kevään ensimmäinen perhonen.

Se päivä oli Menalle ikimuistoinen muutenkin kuin runon vuoksi. Koulun jälkeen häntä odotti riemukas yllätys. Isä oli tehnyt hänelle upouudet sandaalit.

– Minulla oli huono omatunto, kun kuljit talven liian pienissä kengissä. Tässä on nyt sinulle uudet ja sopivat sandaalit! isä sanoi.

– Voi kiitos! Mena liversi ja hyppäsi isänsä kaulaan.

Sandaalit olivat niin kauniit, että Mena voihkaisi, kun hän puki ne jalkoihinsa. Sandaalien pohjaan oli nitattu

monta kerrosta tanakkaa puhvelinnahkaa, ja varpaiden välistä nilkan ympäri kiersi nahkanauhoista letitetty letti. Siihen isä oli pujottanut nahkakukkasia. Ne olivat kaudniimmat sandaalit kuin kenelläkään. Ja ne olivat aivan sopivat, paitsi täytyihän niissä olla vähän kasvunvaraa. Mutta kun Mena piti varpaitaan hieman kippurassa, sandaalit eivät luiskahtaneet hänen jaloistaan.

– Seuraavaksi valmistan sinullekin omat, kunhan maltat hetkisen odottaa, isä sanoi Nunalle.

Nuna pinnisti hymyn huulilleen, vaikka Mena näki, että kateus kiristi hänen päänahkaansa kuin liian tiukkaan letitetyt letit.

Tämä oli suuri ilon päivä Menalle. Hän ei edes muistanut, oliko hän koskaan saanut kenkiä, joita ei joku toinen olisi jo valmiiksi astunut linttaan. Mena alkoi heti houkutella Nunaa lähtemään alppiruusumetsän yläpuolelle sinisille vuorille.

– Nuna, mennään ulos, näitä on heti kokeiltava! Nyt on pitoa, kun minulla on sandaalit.

Niin Mena sai taas kerran Nunan houkutelluksi mukaansa. Mena pyyhälsi kovaa vauhtia Nunan edellä, mutta Nuna asetteli jalkansa varovammin suurten peikonlehtien kätkemille poluille. Mena lauloi ja huhui, eikä riemu hänen rinnassaan tahtonut pysyä hänen sisällään. Niin he kulkivat huomaamatta metsän poikki yhä ylem-

mäs sinne, missä kasvoi enää bambua ja peikonlehtiä, ja niitäkin harvakseltaan.

– Kova ja kirkas! Mena muisteli opettajan runoa, samalla kun kiipesi yhä korkeammalle.

– Odota, Nuna pyysi.

– On pinta jäisen vuoren! Mena kajautti.

– En minä pysy sinun perässäsi! Nuna huusi. – Helpo sinun on mennä, kun sinulla on kengät!

– Heikko kajastus siitä! Mena huusi niin, että kaiku vastasi kaukaa laakson toiselta puolelta. Hän osasi jo opettajan runon ulkoa.

Pian he tulivat tasanteelle, jossa polku teki mutkan aivan jyrkänteen reunalle. Polku kiersi kallionkielekkeen kallioon hakattua kapeaa hyllyä pitkin. Sen alapuolella oli leveä maanvyörymä, ja jossain kaukana sen alla virtasi koski. Siitä paikasta oli hyvin vaarallista kulkea. Samassa Nuna näki kauhukseen, kuinka Mena humpsahti jonnekin läpi peikonlehtien peittämän aluskasvillisuuden. Tuossa hän juuri äsken hyppeli, mutta nyt häntä ei näkynyt enää missään. Hän oli kadonnut kuin maassa olisi ollut ammottava reikä.

– Mena! Nunan kirkaisu kaikui ja kimpoili vuorten seinämistä.

Kului lyhyt, mutta kauhea hetki, kunnes Nuna näki Menan kömpivän rinteen reunan yli takaisin samalle ta-

santeelle, jolta hän oli pudonnut. Hän oli täpärästi pelastunut karmealta pudotukselta koskeen. Nuna laskeutui varovasti hänen luokseen ja halasi sisartaan kuin olisi sillä halauksella halunnut pitää tämän kaukana vaaroista.

Mena hengitti kiivaasti. Hän oli säikähtänyt ja poissa tolaltaan.

– Toinen sandaali putosi, Mena nyyhkytti. – Isä suuttuu.

– Höpsis, Nuna sanoi. – Pääasia, että sinä et pudonnut. Kuinka sinä olit noin varomaton? Isähän on sanonut sata kertaa...

– Minun on saatava se sandaali takaisin. Ne ovat niin kauniit.

– Isä voi tehdä sinulle uuden, Nuna lohdutti häntä.

– Isälle ei saa puhua tästä mitään! Mena huudahti pelästyneenä. – Minä katson, mihin se putosi.

Mena hivuttautui jyrkänteen reunalle ja Nuna laskeutui varovasti hänen viereensä. Häntä huimasi jo katsoa alas kivistä jyrkännettä, jolla eivät edes kasvit kasvanee. Maanvyörymä oli vienyt mullan mennessään.

– Tuolla se on, minä näen sen! Mena hihkaisi.

Sandaali oli pudonnut kallionkielekkeelle rotkon yläpuolelle. Siinä oli aivan täydellinen paikka kotkanpesälle, ja pesän kotkapariskunta oli siihen rakentanutkin, ja pyöräyttänyt pesään vielä kaksi poikasta. Sandaali lepäsi

poikasten välissä, ja ne tutkivat, oliko se jotain syötävää. Vaikka kotkanpoikaset olivat juuri nyt omin nokkineen, ne eivät olisi kahden kauan. Pian niiden vanhemmat lentäisivät niiden luokse ihmettelemään, mikä kumma oli pudonnut pesään.

– Minä haen sen, Mena sanoi, ja alkoi riisua toistakin kenkänsä.

– Et saa! Nuna huudahti.

– Pidä sinä tästä huolta, Mena sanoi ja antoi kiireesti toisen sandaalin Nunalle. Nuna työnsi sen taskuunsa.

– Eikö meidän pitäisi hakea köyttä tai jotain kättä pidempää? Nuna kysyi.

– Ei tässä nyt ehdi! Mena huusi.

Mena kietoi hameensa, etteivät sen liepeet takertuisi hänen jalkoihinsa, kun hän laskeutuisi, ja niin hän oli jo mennyt. Nuna katseli, kuinka Mena hivuttautui ensiksi aivan jyrkänteen reunalle. Sitten Mena asetteli paljaat varpaansa kiville ja kokeili varovasti, kestäisivätkö ne hänen painonsa. Matkaa kotkanpesään oli ainakin viisikymmentä metriä, ja vaikka jyrkänne loivenikin ennen reunaa, se oli silti jyrkkä. Ja siinä oli paljon erikokoisia irtokiviä valmiina vyörymään koskeen.

Nunan teki mieli huutaa Menalle, että tämä tulisi pois, mutta Menan päätä ei ollut helppo kääntää. Hyvä, kun Nuna uskalsi edes katsoa, kuinka Mena eteni kohti kotkanpesää.

SUKELLA SATUUN JA SEIKKAILUUN!

Itämaisen palatsin puutarhassa tapahtuu kummia. Prinsessat on taiottu kiviksi, talonpojat kaloiksi ja ruhtinaspari kadonnut kuin tuhka tuuleen. Kuka on saanut aikaan maagiset muutokset?

Kaksoset Mena ja Nuna saapuvat Unten puutarhaan, kun Nuna sairastuu mystisesti. Mena joutuu ratkomaan palatsin salattua arvoitusta ja etsimään sisaren parantavaa taikaa ainoana apunaan puhuva kissa.

Lumoava satukokoelma vie lukijan Vuorensuon kylään ja Varmapurnan kaupunkiin, sadun ja seikkailun taikamaailmaan, joka on ihmeitä täynnä. Kokoelman kahdeksassa sadussa seikkaillaan paitsi Unten puutarhassa, myös Farookin norsutilalla, lumimiehen jäljillä ja lumotussa laivassa seitsemällä merellä.

L85.1
ISBN 978-951-31-9520-5
www.tammi.fi

